

Στο Χριστό στο κάστρο

Κείμενο-φωτό: **PENA ΡΑΨΟΜΑΝΙΚΗ**

Συγγνώμη Παπαδιαμάντη.

Τίποτα δεν κάναμε όπως οι ταξιδιώτες εκείνοι.

Δεν ήταν από λάθος, έτσι το αποφασίσαμε.

Διαλέξαμε τη δύσκολη διαδρομή από επιλογή, όχι από ανάγκη.

Δεν πήραμε βάρκα μα ούτε και αυτοκίνητο. Εφτά ώρες θα πεζοπορούσαμε από τη Χώρα μέχρι το κάστρο. «Γνωριμία με τα παλιά μονοπάτια της Σκιάθου», έλεγε το πρόγραμμά μας.

Δεν ήταν παραμονή Χριστουγέννων, μα μεσοκαλοκαίρο - μια από κείνες τις ατέλειωτες μέρες του ηλιοστάσιου, που λες κι ο ήλιος κουράστηκε, ξεχάστηκε κι έχασε το δρόμο προς τη δύση.

Δεν είχαμε ν' αντιπαλέψουμε με το χιονιά, δεν λυσομανούσε ο αέρας. Οι ακτίνες του ήλιου ήταν ο αντίπαλος. Κατακούτελα μας χτυπούσαν, βγάζοντας τη γλώσσα στον εξοπλισμό μας.

Δεν είχαμε ντυθεί με γούνες και σάλια, μάλλινες καμιζόλες και ντισεράδες. Φορούσαμε καπέλα της ερήμου και μακρυμάνικα πουκάμισα, μαντήλια δεμένα στο λαιμό ή το μέτωπο, για τον ιδρώτα, και αντηλιακές κρέμες.

Τα σακίδιά μας δεν ήταν παραφουσκωμένα με λειτουργικές και αυγά, ελιές και κρέας σαλάδο. Κου-

βαλούσαμε ξηρούς καρπούς και αποξηραμένα φρούτα για το δρόμο.

Δεν μεταφέραμε κρασί και ρακή μέσα σε φλάσκες. Τα παγούρια μας ήταν γεμάτα δροσερό νερό.

Μα πάνω απ' όλα δεν είμαστε ευλαβείς προσκυνητές ούτε αλτροιστές διασώστες. Φυσιολάτρες οδοιπόροι είμαστε - ίσως, για κάποιους από μας, στο πίσω μέρος του μυαλού υπέβουκε η ιδέα ενός πνευματικού προσκνήματος στα μέρη που είχαμε γνωρίσει μέσα από τις σελίδες ενός διηγήματος.

Τυχεροί οι τόποι που στοίχειωσε η τέχνη!

Με μιας μεταμορφώθηκαν σε μέρη του ονειρού που αποτυπώθηκαν ως εικόνες στο νου - κάθε αποδέκτης και μια διαφορετική εκδοχή. Κι όταν φτάνει η μαγική στιγμή που η φαντασία συναντιέται με την πραγματικότητα, εκρήξεις πυροτεχνημάτων λούζουν το τοπίο δίνοντάς του εξωπραγματική διάσταση.

Η Σκιάθος έγινε το σκηνικό μέσα στο οποίο διαδραματίστηκαν οι ιστορίες του Παπαδιαμάντη και αυτόματα κάθε εκκλησάκι, κάθε ακρογιαλιά, κάθε σπηλιά απόκτησε ξεχωριστή συναισθηματική φόρτιση. Όποιος ένιωσε το στομάχι του να σφίγγεται παρακολουθώντας την έκβαση της αντιδικίας μεταξύ ανθρώπινης και θείας δικαιοσύνης για το ποια θα τιμωρήσει τη φόνισσα, πώς θα μπορούσε να σταθεί αδιάφορος μπροστά στον γκρεμό του αγίου Σώζοντος; Αυτός, πια, δεν είναι ένας γκρεμός, είναι η προσωποποίηση της ανατριχίλας!

Τι θα ήταν η Σκιάθος χωρίς τον Παπαδιαμάντη; Ό,τι θα ήταν η Αγία Πετρούπολη χωρίς τον Ντοστογιέφσκι. Τι θα ήταν η Νέα Υόρκη αν δεν είχε μπει στα πλάνα του Γούντι Άλεν; Ό,τι θα ήταν η Αρλαν δεν την είχε ζωγραφίσει η θεϊκή τρέλα του Βαν Γκογκ.

Αρχηγός και εμπυχωτής μας δεν ήταν ο παπά - Φραγκούλης, μα ένας Γερμανός, ο Όρτζβιν.

- Όνομα γλωσσολόγος, μονολόγησα όταν μας συστήθηκε.

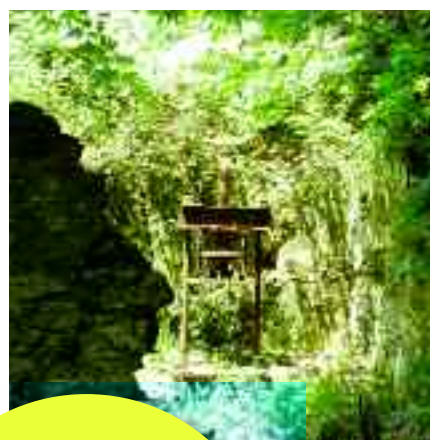
- Δυσκολεύει και τους Γερμανούς, απάντησε σε άψογα ελληνικά με γερμανική προφορά, είναι βλέπεις Σκανδιναβικό.

Ο Όρτζβιν επισκέφθηκε τη Σκιάθο δεκατέσσερα χρόνια πριν. Την ερωτεύτηκε, πούλησε τα υπάρχοντά του και εγκαταστάθηκε στο νησί. Φυσικά και δεν θα έμενε άπραγος. Ονειρεύτηκε ν' ανοίξει τα παλιά μονοπάτια του νησιού που, έχοντας μείνει μισόν αιώνα αχρησιμοποίητα, είχαν γίνει ρουμάνια. Μόνο κάποιοι γέροι Σκιαθίτες είχαν διατηρήσει μνήμες από το πυκνό δίκτυο που διέσχιζε κάποτε το νησί. Χρειάστηκε να ξελογιάσει, με προσωπική δουλειά και δαπάνη. Η γερμανική μεθοδικότητα τον βοήθησε να ξεπεράσει τις ελληνικές αντιξοότητες. Είμαστε συνηθισμένοι να περπατάμε σε μονοπάτια. Εδώ, ωστόσο, εντυπωσιαστήκαμε! Ξεκάθαρη σηματοδότηση. Καθαρότητα στη διάνοιξη. Υποβοηθητικές παρεμβάσεις αρμονικά δεμένες με το περιβάλλον! Με μάτια δεμένα θα μπορούσες να τ' ακολουθήσεις.

Τελικά και η πεζοπορία θέλει το Γερμανό της!

Το ξεκίνημα ήταν για τις εφτά το πρωί. Εμείς είχαμε στο νου το ακαδημαϊκό τέταρτο - τουλάχιστον - μα ο Όρτζβιν επέμενε να ξεκινήσουμε το γρηγορότερο, να προλάβουμε να μπούμε στο δάσος πριν πιάσει η πολλή ζέστη. Δεν είχε και τόσο μεγάλη σημασία. Είκοσι Ιουνίου: στις εφτά ο ήλιος είναι ήδη ψηλά.

Μετρηθήκαμε. Βρεθήκαμε δεκάξι, όπως ακριβώς κι εκείνοι.

! Το κείμενο αυτό δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά στο blog «γιούλια ολόμπλαβα» της Ρένας Ραψομανίκη μέλους του ΕΟΣ Χαλκίδας

Περπατώντας στην Ελλάδα

Τι μανιά κι αυτή, να βλέπω παντού οιωνούς!

Το ανηφορικό μονοπάτι είχε την τυπική χλωρίδα του Πηλίου. Κουμαριές και σκίνα, πυξάρια και πουρνάρια, δάφνες και μυρτιές, χαρουπιές και αγριελιές, κουτσουπιές και αγριοφυστικιές, ρείκια και φρύγανα. Α, αυτή η ατέλειωτη ποικιλία της μεσογειακής βλάστησης!

Μυρωδιές εξάισιες ελευθερώνονταν καθώς, αλιφασκιές και ανθισμένη ρίγανη, άγρια μέντα και θυμάρι, θρούμι και μυρτιές συνθλιβονταν κάτω από τις μπότες μας.

Η ελληνική φύση σε μεγάλη έμπνευση!

Συναντήσαμε το πρώτο εκκλησάκι.

Η διαδικασία μύησης είχε αρχίσει.

Ύστερα μπήκαμε στο δάσος.

Δύσκολο να πιστέψεις ότι θα συναντήσεις, σε νησί, πλατανόδασος τόσο ζωντανό, τόσο φρέσκο, τόσο δροσερό, τόσο εκτεταμένο.

Τα αιωνόβια πλατάνια, όλο καμάρι για τα φρέσκα φύλλα τους, σχημάτιζαν μια προστατευτική ασπίδα που εμποδίζει τις πυρωμένες ακτίνες να φτάνουν ως εμάς, χαρίζοντάς μας ανάσες δροσιάς.

Βγάλαμε τα καπέλα. Θα μας ήταν άχρηστα για πολλή ώρα.

Το ρέμα κυλούσε δίπλα, τεμπέλικα, χωρίς ορμή.

Περάσαμε από τα ερείπια του παλιού ελαιοτριβείου.

Σταματήσαμε στην πηγή.

Ξαναβγήκαμε στο γυμνό.

Πατήσαμε στη μαλακωσιά της χλόης του λιβαδιού.

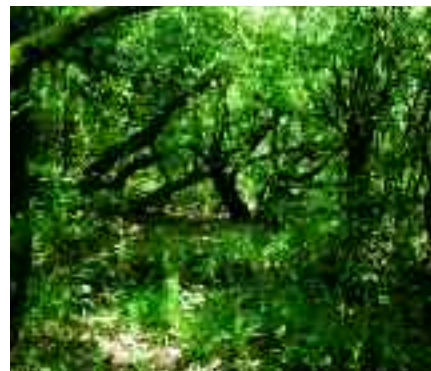
Κάναμε μικρή παράκαμψη για ν' ανεβούμε στο Μύτικα, την πιο ψηλή κορυφή του νησιού. Από δω βλέπαμε τις ακρογιαλιές και τα χωριά του Πηλίου απέναντι, την Εύβοια πίσω, τη Σκόπελο δίπλα, την Αλόνησο παραδίπλα, τις βραχονησίδες ολοτρίγυρα. Η θάλασσα ανάμεσα στραφάτιζε. Ένας ζωντανός γεωφυσικός χάρτης σε κλίμακα ένα προς ένα.

Από κει και πέρα μπήκαμε στην «τελική ευθεία» για το κάστρο.

Ο βράχος εμφανίστηκε ξαφνικά μπροστά μας απαράλλαχτος όπως τον είχαμε φανταστεί από τις λεπτομερείς περιγραφές του Παπαδιαμάντη - «*γροθιά της Ξηράς προς την θάλασσα*». Τι είναι 150 χρόνια για ένα βράχο!

Φτάσαμε στον πλακόστρωτο δρόμο.

Κοιτάξαμε τα δύο μονοπάτια που ανοίγονταν μπροστά μας, το ένα ανηφορικό με ψηλά ασβεστωμένα σκαλοπάτια οδηγούσε στην καστροπόρτα, το άλλο κατηφορικό, χωμάτινο, κατέβαινε στο μικρό γιαλό. Το δίλημμα του Ηρακλή. Ρίξαμε μια ματιά στον ήλιο που μεσουρανούσε, μετρήσαμε τις δυνάμεις μας, βγάλαμε μια στρώση ακόμα ανηλιακό. Η θάλασσα μπορούσε να περιμένει.

Φτάνοντας στη σιδερένια πύλη δεν αντήχησε «ο τριγμός των εσκουριασμένων στροφών», έχουν άλλωστε από χρόνια πάψει να λειτουργούν.

Δεν ήταν μεσάνυχτα, αλλά καταμεσήμερο.

Δεν ήμαστε «μισοπνιγμένοι, παγωμένοι, αλμυροί από τη θάλασσα και λευκοί από το χιόνι». Είμαστε κατκόκκινοι, λαχανιασμένοι, κατάκοποι, κáθιδροι.

Δεν αλλάξαμε τα βρεγμένα από τη θάλασσα και το χιόνι ρούχα με άλλα ζεστά, αντικαταστήσαμε όμως τα μουσκεμένα από τον ιδρώτα μπλουζάκια με άλλα στεγνά.

Δεν ήλθε κανείς να μας προϋπαντήσει, δεν υπήρχαν βοσκοί με το κοπάδι τους, ούτε τυχεροί απεγκλωβισμένοι. Φτάνοντας όμως στο σκιερό περίβολο του ναού, μας πήρε μια ξεχωριστή μρωδιά. Δεν είμαστε μόνοι. Οι επισκέπτες είχαν έλθει για ολόημερη εκδρομή, με το αυτοκίνητο, άναψαν φωτιά δίπλα στη βρύση και έβραζαν κρίταμα που είχαν μόλις πριν λίγο μαζέψει από την παραλία. Καθίσαμε μαζί τους στα ξύλινα παγκάκια να ξαποστάσουμε. Δοκίμασαμε τα ποτισμένα από τη θαλασσινή αλμύρα χορταρικά που μας πρόσφεραν, ανταλλάξαμε εντυπώσεις για το νησί και τραβήξαμε για την εκκλησία.

Κατεβαίνοντας τα τρία ασβεστωμένα σκαλάκια της εισόδου, παρασύρθηκα από τη συγκίνηση.

Δεν είναι μόνο το ταξίδι, Αλεξανδρινέ, είναι και η κατάκτηση του στόχου ευτυχία μεγάλη.

Στα χείλη μου, ασυναίσθητα, σχηματίστηκε ο ψαλμός του παπά - Φραγκούλη: «*εισελεύσασαι εις τον οίκον σου...*».

Μέσα στο κατανυκτικό ημίφως του ναού βρήκαμε δροσιά εκεί που εκείνοι είχαν βρει θαλπωρή.

Οι "περικαλλείς βυζαντινές εικόνες" βρίσκονται πια στο μουσείο, οι τοιχογραφίες - στα μη σοβαντισμένα κομμάτια - προσπαθούν να ξεγελάσουν το χρόνο, όμως το ξυλόγλυπτο τέμπλο ήταν αναλλοίωτο όπως και ο μεγάλος κυκλικός ορειχάλκινος πολυέλαιος. Η εικόνα έδνε με την περιγραφή, τα λιγοστά παράθυρα άφηναν ελάχιστο φως να περάσει δημιουργώντας μια μυστικιστική ατμόσφαιρα που γεφύρωνε τις εποχές τόσο που, στο μισοσκόταδο, μού φάνηκε πως άκουγα τις έρρινες και μονότονες ψαλμωδίες του κυρ- Αλεξανδρή να με νανουρίζουν και... λίγο η υποβολή, λίγο η κούραση έγειρα το κεφάλι στο στασίδι για δυο λεπτά. Αρκετά όμως για να δω το γέρο ιεροψάλτη να σείει με ενθουσιασμό, κρατώντας μακρύ καλάμι, τον πολυέλαιο της οροφής, με τις λαμπάδες αναμμένες, πανηγυρίζοντας τη γέννηση του Χριστού. Νηφάλια πια, είδα κάποιον από την ομάδα να κάνει την ίδια κίνηση αναπαριστώντας τη σκηνή όπως την είχε δει στα μοναστήρια τ' Άγιου Όρους.

Ο χώρος είχε εκείνη τη μοναδική ιερότητα που κάνει την προσευχή αυθόρμητη διαδικασία.

Χριστέ μου, κάνε να έχω αύριο ό,τι έχω σήμερα.

Η προσευχή του τυχερού. Που έχει κατακτήσει ό,τι έχει επιθυμήσει.

Η προσευχή του φιλοσοφημένου. Που δεν έχει πέσει στην παγίδα της απληστίας.

Πήραμε τρέχοντας το κατηφορικό μονοπάτι για το μικρό κόλπο.

Ποιος θα φτάσει πρώτος;

Η θάλασσα ήταν στην καλή και τη γλυκιά της ώρα.

Την θέλαμε σαν κολασμένους.

Η αγκαλιά της ήταν σμαραγδένια και καθώς χωθήκαμε μέσα, ξύπνησαν μνήμες από τη μακάρια ενδομήτρια ηλικία.

Η κρυστάλλινη υφή του νερού, ζωογονούσε τα κουρασμένα μέλη, τα τόνωνε, τα ζωνάνευε. Το κούμπι ενεργοποιούσε μους που δεν είχαν κινηθεί στην πορεία κι έτσι το σύνολο του κορμιού αποκτούσε εκείνη την ισορροπία, που μας έκανε να σκεφτούμε βγαίνοντας: δώστε μας - τώρα - ένα βουνό να το ανεβούμε τρέχοντας.

Αντί γι αυτό ριχτήκαμε σε βουνά τηγανητού γαύρου που σερβίριζαν στο παραθαλάσσιο ταβερνάκι.

«Και έφαγον πάντες και ημφράνησαν».

Ο Όρτζβιν έβγαλε τη φουσαρμόνικα και οι νότες άρχισαν να στροβιλίζονται απαλά πάνω από τα τραπέζια μας, επιτείνοντας τη μεθυστική ζάλη που ήδη είχε προκαλέσει το άσπρο κρασάκι.

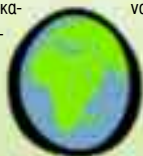
Κι ύστερα μπήκαμε στο τουριστικό караβάκι που μας περίμενε και, «πλέοντες δια της βορειο-ανατολικής οδού, ως συντομότερας και ευπλωτέρας εις την κάθοδον, φθάσαμε αισίως εις την πολίχνην».

Ακριβώς όπως και εκείνοι.

Γνωρίζοντας τη Σκιάθο μέσα από το Οικοσκόπιο

- Η Σκιάθος ανήκει στο σύμπλεγμα των Σπορδών και είναι το κοντινότερο νησί στις ακτές του νότιου Πηλίου. Μαζί με τις γειτονικές της νησίδες, η Σκιάθος υπάγεται διοικητικά στην περιφερειακή ενότητα Μαγνησίας και την Αυτοδιοικητική Περιφέρεια Θεσσαλίας.
- Το τοπίο της Σκιάθου παρουσιάζει σχετική ποικιλομορφία με ημιορεινό ανάγλυφο και γεωμορφολογία που χαρακτηρίζεται από επιμήκεις λόφους, στενά φαράγγια και κοιλάδες. Τα ψηλότερα σημεία του νησιού βρίσκονται στο βόρειο - βορειοανατολικό τμήμα του, ενώ τα χαμηλότερα απαντώνται στο ανατολικό και νοτιοδυτικό άκρο. Υδρολογικά το νησί αποτελεί ξεχωριστή λεκάνη και ανήκει στο υδατικό διαμέρισμα Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας.
- Σύμφωνα με τη χαρτογράφηση των καλύψεων γης για το έτος 2007 (WWF Ελλάς-ΑΠΘ) το μεγαλύτερο μέρος του νησιού καλύπτεται από γεωργικές εκτάσεις (50% της συνολικής έκτασης) οι οποίες εντοπίζονται κυρίως στην παράκτια και την πεδινή ζώνη. Οι καλλιέργειες συνορεύουν με εκτάσεις χαμηλής βλάστησης και θαμνότοπους (12%). Στην ενδοχώρα κυριαρχούν θαμνώνες αείφυλλων-πλατύφυλλων (10%) καθώς και δάση κωνοφόρων (21%), κυρίως χαλεπίου πεύκης ενώ νοτιοδυτικά συναντάμε το περίφημο δάσος με κουκουναριές από όπου πήρε και το όνομά της η διάσημη πλέον παραλία. Το καλοκαίρι του 2007 πυρκαγιά που αποτυπώνεται και στη χαρτογράφηση, κατέστρεψε αρκετά στρέμματα αγροδοσαστικής βλάστησης γύρω από τους οικισμούς Ζορμιτάδες και Τρούλος, στα νότια του νησιού.
- Δύο Καταφύγια Άγριας Ζωής έχουν θεσμοθετηθεί στη Σκιάθο, το πρώτο (Κ711) εκτείνεται γύρω από τον κεντρικό ορεινό όγκο του νησιού, στην Κεχριά και το δεύτερο (Κ890) προστατεύει τις πασίγνωστες Κουκουναριές. Το ομώνυμο δάσος και η ευρύτερη θαλάσσια περιοχή εντάσσονται επίσης στο Δίκτυο Natura 2000 (GR 1430003) εξαιτίας της σπανιότητας οικοτόπων που έχουν αναγνωριστεί και χαρτογραφηθεί. Τα δάση της νήσου Σκιάθου έχουν επίσης χαρακτηριστεί ως Αισθητικό Δάσος. Στο πλαίσιο του προγράμματος καταγραφής νησιωτικών υγροτόπων του WWF Ελλάς στη Σκιάθο έχουν εντοπιστεί και αποτυπωθεί φυσικοί υγρότοποι: κοντά στην πρωτεύουσα του νησιού (λιμνοθάλασσα Αγίου Γεωργίου), νότια στο Βρωμόλιμνο και το έλος Πλατανιά και δυτικότερα στη λίμνη Κουκουναριών, οι οποίοι επίσης αποτελούν σημαντικούς βιότοπους για τη χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής.
- Στη Σκιάθο και τα γύρω νησιά παρατηρούνται θαλασσοπούλια όπως ο θαλασσοκόρακας (*Phalacrocorax aristotelis*) και αρπακτικά όπως ο μαυροπετρίτης (*Falco eleonorae*). Τα νησιά των Σπορδών γενικά αποτελούν σημαντικό μεταναστευτικό σταθμό για χιλιάδες πουλιά κατά τη διάρκεια των μετακινήσεών τους. Ειδικά η λίμνη των Κουκουναριών προτιμάται από πολλά υδρόβια πουλιά σαν στάση για ξεκούραση στη διάρκεια της μετανάστευσης.

ΟΙΚΟΣΚΟΠΙΟ
www.oikoskopio.gr

WWF ΕΛΛΑΣ

Φιλελλήνων 26, 105 58 Αθήνα, Τηλ: 210 331489, fax: 210 3247578